

**III Międzynarodowa Konferencja Naukowo-Szkoleniowa Metod
Pomocy Psychologicznej
„Pomoc Psychologiczna Dzieciom i Młodzieży”**

**Akademia Pedagogiki Specjalnej
im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie
9-10 listopada 2023**

KSIĘGA ABSTRAKTÓW

Organizator:

Patronat Honorowy:

unicef dla każdego dziecka

Partnerzy:

Projekt dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki oraz Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu „Doskonała Nauka II”.

Komitet naukowy Konferencji:

- prof. dr hab. Czesław Czabała
- dr hab. prof. APS Irena Jelonkiewicz
- dr hab. prof. APS Katarzyna Prot-Klinger
- dr Lidia Zabłocka-Żytka
- dr Iwona Nowakowska
- dr Sylwia Kluczyńska
- dr Marcin Sękowski
- dr Ewa Odachowska-Rogalska

Komitet organizacyjny:

- dr Lidia Zabłocka-Żytka
- prof. dr hab. Czesław Czabała
- dr hab. prof. APS Irena Jelonkiewicz
- dr hab. prof. APS Katarzyna Prot-Klinger
- dr Krzysztof Ciepłiński
- dr Iwona Nowakowska
- dr Sylwia Kluczyńska
- dr Marcin Sękowski
- dr Ewa Odachowska-Rogalska
- mgr Anna Zarazińska
- mgr Sebastian Smoleń

Program Konferencji

Dzień I

Czwartek, 09.11.2023		Miejsce
8.30 – 16.00	Rejestracja uczestników konferencji	
9.30 – 10.00	Otwarcie konferencji i powitanie uczestników	Aula B parter
10.00 – 12.00	Sesja plenarna Moderator: Jan Czesław Czabała	Aula B parter
10.00 – 10.30	Eija Paavilainen: <i>Can we prevent child maltreatment by asking parents about risks and worries within the family?</i> Tampere University, Finland.	
10.30 – 11.00	Cezary Żechowski: <i>Neuroróżnorodność i trauma – praca z dzieckiem i jego rodziną.</i> Centrum Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży. Szpital Wolski, Warszawa.	
11.00 – 12.00	Mooli Lahad, Nira Kaplansky <i>The need of stories for our survival – Storytelling in challenging times – How stories can be used with children & youth.</i> The Community Stress Prevention Centre, Israel.	
12.00 – 12.30	Przerwa kawowa	
12.30 – 14.00	Sesje równoległe	Miejsce
	Sesja I Pomoc psychologiczna dziecku z chorobą somatyczną i niepełnosprawnością Moderator: Dominika Wiśniewska	Sala 3077 parter
12.30 – 12.50	Jolanta Golianek: <i>Powrót dziecka do szkoły po oparzeniu ciała.</i>	
12.50 – 13.10	Karolina Skop, Marzena Machoś: <i>PRS-Warrior's Parents: wielospecjalistyczna pomoc rodzinie i dziecku z Sekwencją Pierre-Robin.</i>	

13.10 – 13.30	Dominika Wiśniewska: <i>Wsparcie psychologiczne dla dziecka niesłyszącego uczęszczającego do szkoły masowej.</i>		
13.30 – 13.50	Joanna Sikora-Ścigała: <i>Rodzicielstwo... Szczęście i radość czy nieustający stres?</i>		
13.50 – 14.10	Monika Krupa-Nowosad: <i>Czy poczucie stygmatyzacji może być problemem dzieci przewlekle chorych? Uwarunkowania i profilaktyka poczucia stygmatyzacji.</i>		
	Sesja II	Pomoc dzieciom i młodzieży w szkole część I Moderator: Sylwia Kluczyńska	Sala 3232 II piętro
12.30 – 12.50	Sylwia Gwiazdowska-Stańczak, Bogusława Lachowska: <i>Budowanie pozytywnego klimatu w szkole jako forma pomocy psychologicznej dzieci i młodzieży.</i>		
12.50 – 13.10	Anna Zarazińska: <i>Razem czy jednak osobno? Zapewnienie uczniom wsparcia i współpraca między psychologiem szkolnym a nauczycielami w szkole podstawowej.</i>		
13.10 – 13.30	Katarzyna Kolanowska, Dorota Ceranka-Czajkowska: <i>Świadomie i skutecznie na rynku pracy.</i>		
13.30 – 13.50	Monika Jurewicz, Agnieszka Pawluk-Skrzypek: <i>Uczeń zagrożony niedostosowaniem społecznym w teatrze życia przepisów prawa i codzienności szkoły – studium przypadku.</i>		
13.50 – 14.10	Grzegorz Frączek: <i>Rozwiązywanie konfliktów w środowisku szkolnym.</i>		
	Sesja III	Pomoc dzieciom i młodzieży w sytuacji migracji Moderator: Katarzyna Prot-Klinger	Sala 3235 II piętro
12.50 – 13.10	Michał Stępień: <i>Pomoc uczniowi z doświadczeniem uchodźstwa i migracji – aspekty prawne i praktyczne.</i>		
13.10 – 13.30	Ewa Dąbrowa: <i>Metody wsparcia pedagogiczno-psychologicznego dzieci uchodźczych z traumą wojenną.</i>		
13.30 – 13.50	Katarzyna Okulicz-Kozaryn, Anna Dzielska: <i>Wsparcie zdrowia psychicznego rodziców z Ukrainy.</i>		
	Sesja IV	Dziecko w sytuacji kryzysowej – kontekst psychologiczny i pedagogiczny Moderator: Ewa Odachowska-Rogalska	Aula B parter

12.50 – 13.10	Joanna Żewakowska: <i>Pomoc udzielana dzieciom w sytuacji rozstania rodziców – teoria, praktyka i badanie.</i>	
13.10 – 13.30	Ewa Odachowska-Rogalska: <i>Kryzys dziecka w związku z doświadczeniem traumatycznym.</i>	
13.30 – 13.50	Monika Czerwińska: <i>Rozpowszechnienie doświadczeń traumatycznych, PTSD i innych zaburzeń psychicznych wśród wychowanków pieczy zastępczej: przegląd literatury badawczej.</i>	
14.00 – 15.00	Przerwa obiadowa	
15.00 – 15.30	Sesja posterowa	Korytarz przed Aulą B
<ol style="list-style-type: none"> 1. Anna Mazurowska, Julia Kisielewska: <i>Założone i rzeczywiste wymiary pomocy psychologiczno-pedagogicznej w ogólnodostępnej szkole podstawowej.</i> 2. Joanna Leśniak: <i>Dobre praktyki - wsparcie dzieci i młodzieży w SOSW w Ropczycach.</i> 3. Sylwia Bokuniewicz: <i>Grupa wsparcia młodzieży jako forma samopomocy rówieśniczej.</i> 4. Małgorzata Mróz: <i>Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w rozwoju dziecka nieśmiałego w wieku wczesnoszkolnym.</i> 5. Alicja Ryczkowska: <i>Możliwości zastosowania elementów muzykoterapii w ramach zajęć specjalistycznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej adresowanych do dzieci i młodzieży.</i> 6. Emilia Wołyniec-Kurkowska: <i>Negatywne konsekwencje dla psychospołecznego funkcjonowania młodzieży wynikające z przejawiania ryzykownych zachowań o charakterze seksualnym w przestrzeni wirtualnej.</i> 7. Agnieszka Jędrzejowska: <i>Zachowania trudne wołaniem o bliskość - wspomaganie rozwoju dziecka odrzuconego.</i> 8. Agnieszka Barczykowska: <i>Rodzice wobec systemu pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży - od izolacji do współpracy.</i> 		
15.30 – 17.00	Sesja warsztatowa I	Miejsce
Warsztat I.	<i>Storytelling and storymaking in Education and therapy, Moolie Lahad, Israel (in English).</i>	Aula B
Warsztat II.	<i>“The puppets will play that for you”: Puppet Playback theatre for the processing of personal and collective stories, Nira Kaplansky, Israel (in English).</i>	Sala 3077 parter
Warsztat III.	<i>Przemoc w sytuacji rozpadu rodziny - diagnoza, przejawy, wsparcie psychologiczne, Marta Rutkowska.</i>	Sala 3088 parter
Warsztat IV.	<i>Profilaktyka e-uzależnień. Od dziecka do nastolatka, Magdalena Rowicka.</i>	Sala 3090

Warsztat V.	<i>Wsparcie pracowników placówki po śmierci samobójczej ucznia – doświadczenie żałoby nieuznanej, Marta A. Sałapata.</i>	Sala 3094 parter
Warsztat VI.	<i>Jak pomagać uczniom angażować się w naukę? Sylwia Gwiazdowska-Stańczak.</i>	Sala 3232 II piętro
Warsztat VII.	<i>Spektrum autyzmu czy zaburzenia więzi – o diagnozie i wsparciu dzieci w rodzinach adopcyjnych, Izabela Rutkowska.</i>	Sala 3235 II piętro
17.00	Zakończenie pierwszego dnia konferencji	

Dzień II

Piątek, 10.11.2023		Miejsce
9.00 – 11.00	Sesja plenarna Moderator: Irena Jelonkiewicz-Sterianos	Aula B parter
9.00 – 9.30	Anna Dzielska: <i>Zdrowie dzieci i młodzieży w Polsce na podstawie wyników badań HBSC.</i> Instytut Matki i Dziecka, Warszawa.	
9.30 – 10.00	Krzysztof Sz wajca: <i>„Dziecko jest ojcem człowieka” - o przeszkodach i o znaczeniu reagowania na przemoc wewnątrzrodzinną.</i> Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.	
10.00 – 10.30	Sarah Bekaert: <i>Navigating risk in complex lives: challenging the risky scientific discourse for teen mothers and their children.</i> The Oxford Brookers University, England.	
10.30 – 11.00	Lidia Popek: <i>Zdrowie psychiczne niemowląt. Psychoanalityczna Psychoterapia Rodzic-Niemowlę.</i> Mazowieckie Centrum Neuropsychiatrii, Józefów.	
11.00 – 11.30	Przerwa kawowa	
11.30 – 13.00	Sesje równoległe	Miejsce
	Sesja V Pozaszkolne formy pomocy psychologicznej wspierające zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży Moderator: Lidia Zabłocka-Żytka	Aula B parter
11.30 – 11.50	Lucyna Myszka-Strychalska: <i>Zadania związane ze wspieraniem młodzieży w obszarze rozwijania kariery zawodowej po pandemii COVID-19 – wnioski z badań ogólnopolskich.</i>	
11.50 – 12.10	Lidia Zabłocka-Żytka: <i>Wsparcie psychologiczne dzieci młodzieży poprzez edukację dorosłych. Prezentacja materiałów szkoleniowych.</i>	

12.10 – 12.30	Katarzyna Średzińska: <i>Muzykoterapia jako jeden z elementów wsparcia terapeutycznego na Dziennym Oddziale Psychiatrycznym dla Dzieci i Młodzieży.</i>	
12.30 – 12.50	Ewa Bilka: <i>Człowiek plasterek - czyli opowieść o pomocy na odległość w kryzysie emocjonalnym.</i>	
	Sesja VI Pomoc dzieciom i młodzieży w szkole część II Moderator: Maria Weker	Sala 3088 parter
11.30 – 11.50	Emilia Wojdyła: <i>Prawa dzieci i młodzieży – pomoc psychologiczno-pedagogiczna a prawo.</i>	
11.50 – 12.10	Bożena Kanclerz: <i>Nauczyciel pomagający i wspierający, czyli kompetentny psychopedagog – o potrzebie supervizji nauczycielskich w polskim systemie edukacji.</i>	
12.10 – 12.30	Maria Weker: <i>Aktywizacja sprawności okoruchowej dzieci w kontekście nadmiernej ekspozycji cyfrowej.</i>	
12.50 – 13.10	Anna Prusik, Roman Sokulski: <i>Innowacja w edukacji zaprojektowana dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w celu wsparcia powrotu do nauki stacjonarnej po nauce zdalnej spowodowanej COVID-19.</i>	
	Sesja VII Problemy zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży Moderator: Irena Jelonkiewicz-Sterianos	Sala 3090 parter
11.30 – 11.50	Elżbieta Smoleń: <i>Kiedy niemowlę przyprowadza rodzinę do psychoterapii? Relacyjna trauma niemowlęca i jej znaczenie.</i>	
12.10 – 12.30	Elżbieta Talik: <i>Martwienie się a strategie radzenia sobie ze stresem u młodzieży. Mediacyjna rola prężności psychicznej.</i>	
12.30 – 12.50	Agnieszka Siedler, Edyta Idczak-Paceś: <i>Charakterystyka oraz specyfika pracy z nastolatkiem w spektrum autyzmu z objawami depresji.</i>	
12.50 – 13.10	Marta Bodecka-Zych: <i>Narcyzm wrażliwy w relacji ojca z synem.</i>	
	Sesja VIII Pomoc dzieciom i młodzieży w kontekście żałoby i konfrontacji ze śmiercią Moderator: Marcin Sękowski	Sala 3232 II piętro
11.30 – 11.50	Magdalena Kruk-Rogucka: <i>Kryzys związany z opuszczeniem i żałobą.</i>	

11.50 – 12.10	Marta Anna Sałapata: <i>Wsparcie młodzieży szkolnej po śmierci samobójczej ucznia z perspektywy pedagogiki i psychotraumatologii.</i>	
12.10 – 12.30	Urszula Tokarczyk-Bar: <i>Możliwości wsparcia rodzin z dziećmi w procesie przygotowania do śmierci bliskiej osoby.</i>	
12.30 – 12.50	Aleksandra Kurowska-Susdorf: <i>Jak rozmawiać z dziećmi o umieraniu i śmierci? Wskazówki dla praktyków.</i>	
13.00 – 13.30	Lunch	
13.30 – 15.00	Występ teatru <i>Playback Hey!Now!</i>	Aula B parter
15.00 – 15.30	Przerwa kawowa	
15.30 – 17.00	Sesja warsztatowa II	Miejsce
Warsztat VIII.	<i>Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach w pracy z dziećmi po doświadczeniach traumatycznych, Marta Piegat-Kaczmarczyk.</i>	Sala 3088 parter
Warsztat IX.	<i>Powrót dziecka po oparzeniu do klasy, Jolanta Golianek.</i>	Sala 3090 parter
Warsztat X.	<i>Plastelina w działaniach pomocniczych, Maria Aleksandrowicz.</i>	Sala 3093 parter
Warsztat XI.	<i>Technologia VR (wirtualnej rzeczywistości) w pracy terapeutycznej z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych, Wojciech Kreft, Jakub Kreft.</i>	Sala 3232 II piętro
17.15	Zakończenie konferencji	Aula B parter

Księga abstraktów

Dzień 1

Sesja plenarna, g. 10:00-12:00

Can we prevent child maltreatment by asking parents about risks and worries within the family?

Prof. Dr. Eija Paavilainen (Tampere University, Finland)

Child maltreatment is a global public health problem, having impact on children and adults over generations. All forms, meaning physical and emotional maltreatment and neglect, are a great risk to child's health and welfare, even life.

Child maltreatment prevents normal physical, mental and social development, and impairs learning. It affects behaviour, by creating a series of events that lead to toxic stress and cause changes, for example, in the developing nervous, circulatory, immune and metabolic systems, even the brain of children and adolescents. Recently, increasing attention has been paid to parental child neglect and emotional maltreatment: parents don't necessarily know what these mean in everyday life and what they cause the child.

In preventing child maltreatment and promoting early detection of child maltreatment, it is crucial to work with families with children, by listening to their worries and assessing their life situation and possible risk circumstances in it, together. In ERICA project we aimed to train professionals especially in prevention. We also created tools, based on international, multidisciplinary research evidence, for assessing worries and risks, for helping parents and professionals to start discussing openly on these.

See more: <https://projects.tuni.fi/erica/>

Neuroróżnorodność i trauma – praca z dzieckiem i jego rodziną.

Dr Cezary Żechowski (Centrum Zdrowia Psychicznego Dzieci i Młodzieży.
Szpital Wolski, Warszawa)

The need of stories for our survival -Storytelling in challenging times- How stories can be used with children & youth.

Prof. Dr. Mooli Lahad- senior medical psychologist, Bibliotherapist and
Dramatherapist, The Community Stress Prevention Centre, Israel.

Dr. Nira Kaplansky (The Community Stress Prevention Centre, Israel)

Stories are the natural way of humans to make sense of life and most of all of stressful and threatening situations. Being the only creature that has a profound and developed future perception confronts us with the frightening awareness of our finality in a rather early stage and we need stories to help us deal with this enormous fear. My lecture will focus on three aspects :1- why do we need stories from the cavepeople time? And today? 2- what is a common story that we use in order to keep us feeling some kind of control on a daily basis and more so in times of crisis. 3- demonstration of the power of stories through two short stories.

Sesje równoległe, g. 12:30-14:00

Sesja I Pomoc psychologiczna dziecku z chorobą somatyczną i niepełnosprawnością

Moderator: Dominika Wiśniewska

Powrót dziecka do szkoły po oparzeniu ciała.

Jolanta Golianek (Fundacja Poparzeni)

Program powrotu dziecka do szkoły, został stworzony 4 lata temu i na grupie badawczej dziecko-szkoła-nauczyciel, się sprawdził i jest kontynuowany w każdej szkole w Polsce, gdzie dziecko po oparzeniu wraca do społeczności. Powrót do szkoły jest ważnym krokiem w leczeniu dziecka po oparzeniu. Przebywanie w środowisku szkolnym jest ważne dla postępów w rozwoju dziecka. To normalne, że jedna jak i druga strona odczuwa stres, lęk, niepewność z zmianami w wyglądzie dziecka lub zmianami, co będę mógł zrobić w danej sytuacji, kiedy dziecko będzie potrzebowało pomocy. W czasie prezentacji 20 min., przedstawię zagadnienia: kiedy dziecko powinno wrócić do szkoły; jak zaplanować powrót dziecka do szkoły; jak przygotować klasę na powrót kolegi/koleżanki do klasy; z jakimi emocjami i zachowaniami możemy się spotkać u dziecka po oparzeniu ciała.

PRS-Warrior's Parents: wielospecjalistyczna pomoc rodzinie i dziecku z Sekwencją PierreRobin.

Karolina Skop, Marzena Machoś (Uniwersytet Śląski)

Autorki podejmują temat m.in. psychologicznej i neurologopedycznej pomocy rodzinie, w której pojawia się dziecko z Sekwencją Pierre-Robin (rzadki zespół wrodzonych wad twarzoczaszki). Implikacje dla praktyki klinicznej są odpowiedzią na obawy, wskazane w toku międzynarodowych badań sondażowych, prowadzonych wśród rodziców dzieci z SPR. Opierają się także na doświadczeniach klinicznych autorek.

Wsparcie psychologiczne dla dziecka niesłyszącego uczęszczającego do szkoły masowej.

Dominika Wiśniewska (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej)

Szybka diagnoza i postęp technologii wspomagającej słyszenie sprawił, że niewielki odsetek dzieci z wadą słuchu uczęszcza do szkół specjalnych dla dzieci niesłyszących. Znakomita większość dzieci korzystających z aparatów słuchowych i implantów ślimakowych podejmuje naukę w szkołach integracyjnych lub masowych. Z jakimi trudnościami mierzy się dziecko ze strony rówieśników, kadry pedagogicznej, organizacji procesu nauczania? Jak psycholog pracujący w szkole może wspierać adaptację dziecka niesłyszącego w środowisku edukacyjnym? W referacie przedstawione zostaną typowe sytuacje mające miejsce w szkole i propozycje interwencji psychologicznych. Dodatkowo omówiony zostanie blok ćwiczeń przydatnych psychologowi do przeprowadzenia zajęć integracyjnych w klasie, w której uczy się dziecko z wadą słuchu.

Rodzicielstwo... Szczęście i radość czy nieustający stres?

Joanna Sikora-Ścigała (Dział Wsparcia Psychologicznego, Tramwaje Warszawskie sp. z o.o.; Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Kiedy rodzicom zaczyna brakować zasobów potrzebnych do radzenia sobie ze stresorami oznacza, że mogą być oni narażeni na wypalenie rodzicielskie, które wynika z chronicznej nierównowagi między zasobami a stresorami występującymi w rodzicielskiej roli. Warto zadać sobie pytanie jaki jest poziom wypalenia rodzicielskiego w Polsce i czy można skutecznie pomagać wyczerpanym rodzicom?

Polska jest jednym z krajów, gdzie mamy najwyższy poziom wypalenia rodzicielskiego obok takich państw jak USA czy Belgia i dotyka około 8% rodziców. W trakcie prelekcji omówiony zostanie program pomocy psychologicznej stosowany wobec rodziców prezentujących symptomy wypalenia rodzicielskiego, a także wyniki z badania sprawdzającego jego

skuteczność. Program jest realizowany w formie grupowej i składa się z 8 spotkań odbywających się raz w tygodniu. W roku 2021 zostało przeprowadzone pilotażowe badanie sprawdzające efektywność stosowanych oddziaływań terapeutycznych wobec wypalonych rodziców. Badanie potwierdziło skuteczność zastosowanych interwencji. Poprawa utrzymywała się w czasie i dotyczyła tylko rodziców, którzy uczestniczyli w spotkaniach. Oznacza to, że wypalenie rodzicielskie nie podlega samoistnym zmianom i objawy nie ustępują na przestrzeni czasu, jeśli rodzic nie skorzysta z profesjonalnej pomocy.

Czy poczucie stygmatyzacji może być problemem dzieci przewlekle chorych? Uwarunkowania i profilaktyka poczucia stygmatyzacji.

Monika Krupa-Nowosad (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Przez ostatnie dziesięciolecia coraz więcej chorób przewlekłych jest diagnozowanych już u dzieci. Sytuacja choroby zmienia funkcjonowanie całej rodziny. Dziecko ma trudności w realizacji obowiązku szkolnego oraz w wielu obszarach: psychicznym, fizycznym, emocjonalnym, społecznym, czy duchowym. Często pojawiają się problemy w relacjach z rówieśnikami, których aprobatą jest w tym czasie niezwykle ważna. Obserwuje się rosnące występowanie poczucia stygmatyzacji u pacjentów chorych przewlekle, co utrudnia adaptację do życia z chorobą. W związku z tym celem moich badań był przegląd literatury i poznanie czynników warunkujących pojawienie się poczucia stygmatyzacji w grupie dzieci i młodzieży z chorobą przewlekłą i możliwości zapobiegania jego pojawienia się u młodych pacjentów. Zostaną przedstawione krótko wyniki wstępnych badań prowadzonych w grupie dorosłych z przewlekłą chorobą Leśniowskiego-Crohna nad rolą poczucia stygmatyzacji w procesie adaptacji do życia z chorobą przewlekłą, aby wskazać pewne prawidłowości, które stoją za pojawianiem się poczucia stygmatyzacji. Te doniesienia ukazują ważność i aktualność tego tematu w grupie osób, u których diagnoza choroby przewlekłej często pojawia się w okresie dzieciństwa. W związku z tym stawiam hipotezę, że w grupie dzieci i młodzieży chorych przewlekle, dla których zdanie otoczenia jest ważne, to również może być znaczący problem, który warto eksplorować. W oparciu o dokonany przegląd dotychczasowego stanu wiedzy

zostaną wskazane obszary i problemy, które mogą przyczynić się do pojawienia się poczucia stygmatyzacji w grupie dzieci i młodzieży chorych przewlekle. Zostaną przedstawione wnioski dla możliwej organizacji specjalistycznego wsparcia edukacyjnego i psychologicznego dzieci chorych przewlekle, wskazując również na aktualnie dostępne sposoby organizowania pomocy psychologicznej dla tej grupy.

Sesja II Pomoc dzieciom i młodzieży w szkole - część I

Moderator: Sylwia Kluczyńska

Budowanie pozytywnego klimatu w szkole jako forma pomocy psychologicznej dzieci i młodzieży

Sylwia Gwiazdowska-Stańczak, Bogusława Lachowska (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Szkoła to główne środowisko rozwoju dzieci i młodzieży. To w jaki sposób uczniowie postrzegają klimat w szkole ma duże znaczenie między innymi dla ich angażowania się w naukę. Klimat w szkole buduje pozytywna relacja z nauczycielem i rówieśnikami. W badaniu klimatu w szkole wzięło udział 451 uczniów w wieku od 14-16 lat. Na podstawie wyników można wnioskować, że uczniowie chętniej angażują się w naukę, jeśli posiadają pozytywny stosunek do szkoły, nauczyciele udzielają im wsparcia w nauce. Bardzo ważnym czynnikiem jest pozytywna relacja ucznia z nauczycielem.

Razem czy jednak osobno? Zapewnienie uczniom wsparcia i współpraca między psychologiem szkolnym a nauczycielami w szkole podstawowej

Anna Zarazińska (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

W dzisiejszych czasach coraz bardziej docenia się znaczenie współpracy między psychologami szkolnymi a nauczycielami w kontekście zapewnienia kompleksowego wsparcia uczniom w szkole. Celem tego referatu jest omówienie metod pomocy i zakresu wsparcia, jakie oferuje psycholog szkolny uczniom oraz

omówienie, w jaki sposób psycholog szkolny i nauczyciele mogą wspólnie działać, aby zapewnić adekwatne i skuteczne wsparcie uczniom. W referacie zostaną podkreślone korzyści wynikające z tej współpracy oraz zalecenia dotyczące optymalnego modelu współpracy psychologa z nauczycielami. W celu przedstawienia zagadnienia zostanie dokonany przegląd literatury naukowej oraz analiza wyników badań dotyczących roli psychologa szkolnego i współpracy z nauczycielami. Wykorzystane zostaną także przykłady i doświadczenia zebrane z pracy psychologów szkolnych oraz nauczycieli. Wśród korzyści wynikających z współpracy psychologa szkolnego z nauczycielami można wskazać: • wzajemna wymiana informacji i wiedzy na temat uczniów, co pozwala na lepsze zrozumienie ich potrzeb i dostosowanie działań, • wspólna identyfikacja i wsparcie uczniów, którzy wymagają szczególnej uwagi i interwencji, • opracowywanie i wdrażanie programów profilaktycznych i interwencyjnych, które uwzględniają perspektywę zarówno psychologiczną, jak i pedagogiczną. Współpraca psychologa szkolnego z nauczycielami jest niezwykle istotna w zapewnianiu wsparcia uczniom w szkole. Korzyści wynikające z tej współpracy obejmują lepsze zrozumienie i reagowanie na potrzeby uczniów, dostosowanie interwencji i strategii, oraz zapewnienie kompleksowego wsparcia emocjonalnego. Niezbędnym aspektem tej współpracy powinno być tworzenie regularnych kanałów komunikacji, wspólne planowanie działań oraz wzajemne doskonalenie umiejętności. W ten sposób psycholog i nauczyciele mogą skutecznie i efektywnie współpracować dla dobra uczniów i ich rozwoju w szkolnym środowisku.

Świadomie i skutecznie na rynku pracy

Katarzyna Kolanowska, Dorota Ceranka-Czajkowska

Doradztwo zawodowe w polskim systemie kształcenia obecne jest w formie szczątkowej i nie podlega standaryzacji. W ramach edukacji szkolnej co roku kilka godzin powinno być poświęconych prezentacji rynku pracy w różnych jego aspektach, jednak zajęcia te prowadzone są według programów tworzonych na poziomie szkół, przez nieprzygotowanych do tego nauczycieli. Na poziomie akademickim istnieją biura karier, których sprawność działania bardzo się różni

i zależy od uczelni. (*Pijaczyńska, Talaga – Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu*).

Doradztwo zawodowe różnej jakości można także uzyskać w urzędach pracy, jednak jakość jego pozostawia wiele do życzenia (*wg raportu NIK (<https://www.nik.gov.pl/plik/id,19346,vp,21954.pdf>) „skuteczność szkoleń i pomocy ze strony urzędów pracy jest bliska zeru”*). Efektem słabego przygotowania do wkroczenia lub poruszania się po rynku pracy jest bardzo duża niepewność i zagubienie poszukujących. Na to nakłada się dodatkowo dynamika zmian na rynku pracy. Powstają nowe zawody, pojawiają się nowe wymagania wobec pracowników. Uczestnicy rynku pracy muszą być przygotowani, że wielokrotnie w czasie swojej drogi zawodowej zmienią pracodawcę i rodzaj wykonywanego zajęcia. Kategoria „zawód wyuczony” traci swe znaczenie. Normą staje się praca na stanowisku mającym niewiele wspólnego z uzyskanym wykształceniem. (*za https://www.oxfordmartin.ox.ac.uk/downloads/academic/The_Future_of_Employment.pdf*)

Nawet dobrze wykształceni studenci narzekają na brak przygotowania do szukania pracy (*badanie w Inkubatorze Przedsiębiorczości UW – dane własne Dorota Ceranka-Czajkowska*). Kandydaci nie wiedzą też, jak i gdzie mieliby szukać pracy i jak przełożyć swoje wykształcenie, niewielkie zwykle doświadczenie i nie nazwane umiejętności na oczekiwania rynku.

Pracodawcy także zgłaszają problem. Wedle ich opinii, kandydaci często są nieprzygotowani do rekrutacji, nie potrafią nic powiedzieć o sobie, nie wiedzą, co mają mówić na spotkaniu. Nie umieją się pochwalić dokonaniem, nie są w stanie nazwać swoich mocnych stron. Problemem jest bierność kandydatów na spotkaniu. Nie umieją i nie pytają o zakres odpowiedzialności, obawiają się zadawania pytań w ogóle. Nie rozumieją swojego potencjału – mylą go często z oceanami ze studiów. (*wywiady z pracodawcami i head-hunterami, Katarzyna Kolanowska*).

Autorki wystąpienia przygotowały program „JOB CHALLENGER. Świadomie i skutecznie na rynku pracy”. To nowoczesny, kompleksowy i praktyczny program wsparcia zawodowego, sprofilowany pod potrzeby młodych kandydatów. Wypełnia lukę pomiędzy systemem edukacji i rynkiem pracy, odpowiada realiom rynku rekrutacyjnego, dostarcza realnej pomocy.

Uczeń zagrożony niedostosowaniem społecznym w teatrze życia przepisów prawa i codzienności szkoły – studium przypadku

Monika Jurewicz, Agnieszka Pawluk-Skrzypek (Szkoła Główna Gospodarstwa
Wiejskiego w Warszawie)

Głównym celem podjętych rozważań autorki uczyniły jednostkowe losy ucznia z orzeczeniem o zagrożeniu niedostosowaniem społecznym w kontekście uwarunkowań formalno-prawnych i realnych możliwości udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej na terenie szkoły. Swoje rozważania autorki osadzają w koncepcji E. Goffmana wykorzystującej teatr jako metaforę życia, na którego scenie pawiają się i znikają kolejni aktorzy przyjmując określone "maski" zależnie od sytuacji.

Rozwiązywanie konfliktów w środowisku szkolnym

Grzegorz Frączek (Uczelnia Korczaka w Warszawie)

W ramach referatu zostaną omówione sposoby rozwiązywania konfliktów w środowisku szkolnym. Szkoła jest miejscem, w którym naturalnie występują różne sytuacje sporne. Konflikty mogą dotyczyć uczniów, nauczycieli oraz rodziców. Jedną z metod radzenia sobie z tym stanem jest mediacja. Referent, jako mediator z prawie 20-letnią praktyką zawodową oraz radca prawny, szczegółowo omówi mechanizmy radzenia sobie z konfliktami jakie mogą występować w środowisku szkolnym.

Sesja III Pomoc dzieciom i młodzieży w sytuacji migracji

Moderator: Katarzyna Prot-Klinger

Pomoc uczniowi z doświadczeniem uchodźstwa i migracji – aspekty prawne i praktyczne.

Michał Stępień (Szkoła Podstawowa nr 221 z Oddziałami Integracyjnymi im.
Barbary Bronisławy Czarnowskiej w Warszawie)

Po wybuchu wojny w Ukrainie szkoły doświadczyły napływu uchodźców – na warszawskiej Woli wnioski o przyjęcie do szkół złożyło ok. 1500 uczniów. Na

podstawie rozwiązań prawnych oraz praktyki przedstawione zostaną m.in. formy pomocy pp uczniom, prowadzenie oddziałów przygotowawczych.

Metody wsparcia pedagogiczno-psychologicznego dzieci uchodźczych z traumą wojenną

Ewa Dąbrowa (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Referat jest próbą analizy metod pracy stosowanych w pracy z dziećmi uchodźczymi z doświadczeniem wojny. Zostaną w niej zaprezentowane przegląd metod, także stosowanych w regionach dotkniętych konfliktem.

Wsparcie zdrowia psychicznego rodziców z Ukrainy.

Katarzyna Okulicz-Kozaryn, Anna Dzielska (Zakład Zdrowia Dzieci i Młodzieży Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie)

Wprowadzenie: Rosyjska agresja spowodowała masowy napływ do Polski uchodźców wojennych, głównie matek z dziećmi. W tej sytuacji Instytut Matki i Dziecka we współpracy z Ministerstwem Zdrowia, w partnerstwie z UNICEF i przy wsparciu Ośrodka Rozwoju Edukacji, opracował program „Dodać Sił”. Jego głównym celem jest poprawa samopoczucia rodziców i opiekunów oraz rozwinięcie ich umiejętności wspierania dzieci w obliczu przeciwności losu i trudności.

Metoda: Program obejmujący 20 godzin zajęć warsztatowych był realizowany przez specjalnie przeszkolonych ukraińskich psychologów/pedagogów w grupach ok. 10 rodziców/opiekunów. Wzięło w nim udział około 600 uchodźców. Ewaluacja procesu realizacji każdej sesji była oparta na informacjach od trenerów, a uczestnicy oceniali cały program po ostatnich zajęciach. Ewaluacja wyników, prowadzona w schemacie pretest-posttest na podstawie anonimowych ankiet wypełnianych przez uczestników, obejmowała kluczowe zagadnienia programu: ocenę własnego zdrowia (Healthy days) i samopoczucia (WHO-5), radzenie sobie ze stresem (MINI-COPE), resiliencję (CD-RISC), rozwój post-

traumatyczny (PTGI) oraz praktyki wychowawcze (Kwestionariusz Postaw Rodzicielskich).

Wyniki: Analiza procesu realizacji programu wskazuje na jego bardzo pozytywny odbiór przez uczestników i wysoki poziom satysfakcji realizatorów. Średnia frekwencja na ostatnich zajęciach była równie wysoka co na pierwszych, co potwierdza te pozytywne opinie. Aktualnie prowadzona jest analiza danych dotyczących zmian w zakresie zmiennych wynikowych.

Wnioski: Doświadczenia programu „Dodać Sił” wskazują, że mierzenie się z poważnymi problemami, takimi np. jak wojna czy uchodźctwo, jest wyzwaniem i obciążeniem psychicznym dla całej rodziny. Rodzice/opiekunowie aby mogli stanowić oparcie dla dzieci, często sami potrzebują wsparcia. Wnioski z pracy z migrantami z Ukrainy mogą się okazać przydatne w pracy z rodzinami doświadczającymi innych kryzysów np. związanych z przewlekłą chorobą lub niepełnosprawność dziecka.

Sesja IV Dziecko w sytuacji kryzysowej – kontekst psychologiczny i pedagogiczny

Moderator: Ewa Odachowska-Rogalska

Pomoc udzielana dzieciom w sytuacji rozstania rodziców – teoria, praktyka i badanie.

Joanna Żewakowska (Fundacja POMOCOWNIA)

Podczas wystąpienia zaprezentowana zostanie analiza jakościowa i ilościowa danych Fundacji POMOCOWNIA dotycząca powodów oporu dziecka przed kontaktem z rodzicem w sytuacji okołorozwodowej. Omówiona zostanie własna koncepcja dotycząca modelu relacji rodzic-dziecko po rozwodzie.

Kryzys dziecka w związku z doświadczeniem traumatycznym.

Ewa Odachowska-Rogalska (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Trauma definiowana jest jako szczególny rodzaj stresora, który ze względu na swoją nagłość, intensywność i brak kontroli znajduje się poza zakresem normalnych ludzkich przeżyć a także, w odróżnieniu do słabszych stresorów, często przewyższa możliwości poradzenia sobie jednostki z doświadczeniem (ICD, 1993). Analizy dowodzą, że do chwili osiągnięcia dorosłości co czwarte dziecko doświadczyło traumatycznej sytuacji (Dąbkowska, 2014). Najczęściej wymienia się tu takie zdarzenia jak przemoc w otoczeniu (domowa lub/i rówieśnicza), uczestniczenie w wypadkach, wykorzystywanie seksualne, śmierć bliskiej osoby, hospitalizacja. W niektórych regionach dzieci są narażone na skutki różnego rodzaju katastrof naturalnych, ale także tych spowodowanych przez człowieka, w tym działań wojennych, stają się uchodźcami, często ofiarami lub/i świadkami aktów terroru. Tego rodzaju doświadczenia wywierają ogromny wpływ na rozwój dziecka, często stanowiąc podwalinę do ukształtowania się zaburzeń w życiu dorosłym. Tymczasem nadal oddziaływania terapeutyczne w stosunku do skutków takich doświadczeń nie są wystarczające, a często należą wręcz do rzadkości. Sytuacja wymaga zatem nie tylko wprowadzenia zmian w systemie wsparcia i opieki nad dziećmi doświadczającymi traum, ale przede wszystkim zwiększenia świadomości dorosłych na temat doświadczeń traumatycznych i ich skutków dla rozwoju.

Rozpowszechnienie doświadczeń traumatycznych, PTSD i innych zaburzeń psychicznych wśród wychowanków pieczy zastępczej: przegląd literatury badawczej.

Monika Czerwińska (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Wprowadzenie: W 2021 roku w pieczy zastępczej przebywało w Polsce 72,3 tys. dzieci i młodzieży pozbawionej całkowicie lub częściowo opieki rodziny naturalnej (dane z Głównego Urzędu Statystycznego). W grupie dzieci i młodzieży wychowującej się w pieczy zastępczej odnotowuje się wysokie rozpowszechnienie doświadczeń traumatycznych oraz zaburzeń psychicznych. Ekspozycja na doświadczenia traumatyczne w okresie rozwoju, negatywnie wpływa na zdrowie psychiczne i fizyczne dzieci i młodzieży, a także ma negatywny związek ze zdrowiem psychicznym w dorosłości. W referacie zostanie

zaprezentowany przegląd literatury badawczej z zakresu rozpowszechnienia doświadczeń traumatycznych, Zespołu Stresu Pourazowego (PTSD) i innych zaburzeń psychicznych wśród dzieci i młodzieży wychowującej się w pieczy zastępczej. Cel: Celem przeglądu literatury badawczej była analiza rozpowszechnienia doświadczeń traumatycznych, PTSD i innych zaburzeń psychicznych wśród wyżej wymienionej grupy. Metoda: Literaturę badawczą wyszukiwano z wykorzystaniem baz: MEDLINE, PsycINFO, PubMed i Scopus. Na podstawie przeprowadzonych wyszukiwań zidentyfikowano 14 publikacji, opublikowanych w języku polskim i angielskim (w latach: styczeń 2000 - czerwiec 2023), które włączono do przeglądu. Klasyfikacja zaburzeń psychicznych bazowała na kryteriach diagnostycznych ICD-11, ICD-10, DSM-5, DSM-IV i DSM-III-R. Wynik i wnioski: U dzieci i młodzieży wychowującej się w pieczy zastępczej występuje wyższe nasilenie objawów zaburzeń psychicznych niż w populacji ogólnej. Jest to grupa o wysokim wskaźniku współwystępowania co najmniej dwóch diagnoz klinicznych zaburzeń psychicznych. Kliniknymi implikacjami wynikającymi z przeprowadzonego przeglądu badań są wskazania do prowadzenia wstępnej i okresowej oceny zdrowia psychicznego wychowanków pieczy zastępczej oraz organizacja wsparcia w zakresie zdrowia psychicznego dla tej grupy.

Sesja posterowa, g. 15:00-15:30

1. Założone i rzeczywiste wymiary pomocy psychologiczno-pedagogicznej w ogólnodostępnej szkole podstawowej.

Anna Mazurowska, Julia Kisielewska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Podstawę do wdrożenia systemowej specjalistycznej pomocy uczniom w szkole podstawowej powinny stanowić rzetelne i realne działania – najpierw istotny jest proces diagnozy potrzeb i możliwości ucznia, następnie planowanie pracy dydaktyczno-wychowawczej, a wreszcie i jej ewaluacja.

2. **Dobre praktyki - wsparcie dzieci i młodzieży w SOSW w Ropczycach.**

Joanna Leśniak (Uniwersytet Rzeszowski, Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną)

Wsparcie dzieci i młodzieży w Specjalnym Ośrodku - Szkolno - Wychowawczym w Ropczycach - Przedszkole, Szkoła Podstawowa, Szkoła Branżowa, i co dalej?

3. **Grupa wsparcia młodzieży jako forma samopomocy rówieśniczej.**

Sylwia Bokuniewicz (Uniwersytet Wrocławski, Fundacja „Dajmy Szansę”)

Grupa wsparcia dla młodzieży przeżywającej trudności emocjonalne i adaptacyjne jest formą pomocy dla tych, którzy potrzebują wsparcia, aby poradzić sobie z trudnymi doświadczeniami i przeżyciami. Spotkania, które są organizowane przez Fundację „Dajmy Szansę” mają formę warsztatowo-dyskusyjną. Po kilkuletnim udzielaniu wsparcia dzieciom, młodzieży i rodzicom pomysłodawcy młodzieżowej grupy wsparcia zauważyli, że problemy, z jakimi zmagają się (szczególnie nastolatki) są podobne. Dotyczą najczęściej problemów z nawiązywaniem kontaktów, początków rozwijania się fobii społecznych, trudności z regulacją emocji, przytłaczającym smutkiem, przeciążeniem przez media społecznościowe itd. W związku z tym zaproponowaliśmy nastolatkom (w wieku 15-19l.) uczestnictwo w grupie wsparcia. Wybór tego przedziału wiekowego wynika z naszych obserwacji najczęściej pojawiających się trudności, związanych często również z wiekiem rozwojowym. W sytuacji, gdy istnieje taka potrzeba, uczestnicy grupy wsparcia mogą również uczestniczyć w indywidualnych spotkaniach z osobą prowadzącą spotkania. Spotkania grupy wsparcia do dla młodzieży również doskonała sposobność do poprawy umiejętności komunikacyjnych i społecznych. W trakcie spotkań poruszane są tematy, z którymi zgłaszają się uczestnicy, jednak skupiamy się również na zagadnieniach dotyczących m. in.: asertywności, umiejętności adekwatnego reagowania na sytuacje trudne, rozwijanie umiejętności radzenia sobie ze stresem. Osoba prowadząca grupę stosuje

następujące metody i techniki: techniki podnoszenia samooceny, techniki regulacji emocji, używanie grupy jako odzwierciedlenia swoich trudnych emocji, treningi relaksacyjne i autogenne, dialog motywujący i dialog sokratejski, elementy terapii poznawczo-behawioralnej. Celem referatu jest przedstawienie zasad funkcjonowania prowadzonej grupy, jak również przedłożenie refleksji samych uczestników grupy, którzy regularnie uczestniczą w cotygodniowych spotkaniach oraz zachęcenie do tworzenia tego rodzaju miejsc spotkań dla młodzieży przeżywającej właściwe ich wiekowi trudności i kryzysy.

4. **Wsparcie psychologiczno-pedagogiczne w rozwoju dziecka nieśmiałego w wieku wczesnoszkolnym.**

Małgorzata Mróz (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie)

Wprowadzenie: Dziecko, które na tle klasy jest wycofane, mówi niewiele i sprawia wrażenie niepewnego i skrępowanego, określa się mianem nieśmiałego. W literaturze przedmiotu ukazane są trudności dziecka nieśmiałego w sferze samoorientacyjnej, emocjonalnej i behawioralnej. W wystąpieniu zostanie przedstawione badanie pilotażowe przeprowadzone wśród nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej, którego przedmiotem było określenie trudności dziecka nieśmiałego i udzielonego wsparcia psychologicznego i pedagogicznego dziecku nieśmiałemu ze strony nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Cel: Badanie miało na celu zidentyfikowanie obrazu ucznia nieśmiałego, który mają nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej (zachowania, cech osobowości, przejawianych emocji, osiągnięć szkolnych) i określenie sposobów działania psychologicznego i pedagogicznego stosowanego przez nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej względem ucznia nieśmiałego. Metoda: Posłużono się metodą sondażu diagnostycznego. Osoby badane: W badaniach uczestniczyło 56 nauczycieli z 25 szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie województwa mazowieckiego. Wyniki: Wyniki badania świadczą o trudnościach, z jakimi muszą zmierzyć się uczniowie nieśmiali i konieczność ich wsparcia ze strony nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej. Duża liczba badanych uznała, iż uczniom tym brakuje poczucia akceptacji, bezpieczeństwa psychicznego, pozytywnego myślenia

o sobie, poczucia własnej wartości, siły do pokonywania trudności, gotowości do aktywnego uczestnictwa, umiejętności radzenia sobie w nowych sytuacjach i kompetencji komunikacyjnych, które umożliwiłyby im dzielenie się z koleżankami i kolegami swoją wiedzą. Wnioski: W związku z tym, iż dziecko nieśmiałe posiada trudności w sferze samorientacyjnej, emocjonalnej i behawioralnej, konieczne jest wspieranie ucznia nieśmiałego przez nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej poprzez stosowanie metod dydaktycznych i terapeutycznych.

5. Możliwości zastosowania elementów muzykoterapii w ramach zajęć specjalistycznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej adresowanych do dzieci i młodzieży.

Alicja Ryczkowska (Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej)

Referat z elementami warsztatu dotyczy możliwości zastosowania elementów muzykoterapii w ramach zajęć specjalistycznych z zakresu pomocy psychologiczno-pedagogicznej adresowanych do dzieci i młodzieży, takich jak zajęcia korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno-społeczne czy zajęcia logopedyczne. Zarówno elementy muzykoterapii aktywnej, jak i receptywnej są przydatne w pracy z dziećmi i młodzieżą, m.in. w realizacji takich celów jak wspomaganie funkcjonowania poznawczego i społeczno-emocjonalnego, korygowanie i kompensowanie zaburzonych funkcji czy kształtowanie kreatywności. Nawet specjaliści i nauczyciele nieposiadający przygotowania muzycznego są w stanie posługiwać się niektórymi elementami muzykoterapii związanymi np. z relaksacją wspomaganą muzyką, działaniami muzyczno-ruchowymi czy muzykowaniem za pomocą głosu, instrumentów perkusyjnych i gestodźwięków. Referat z elementami warsztatu służy właśnie ukazaniu tych możliwości.

6. Negatywne konsekwencje dla psychospołecznego funkcjonowania młodzieży wynikające z przejawiania ryzykownych zachowań o charakterze seksualnym w przestrzeni

wirtualnej.

Emilia Wołyniec-Kurkowska (Uniwersytet w Białymstoku)

Referat stanowić będzie próbę analizy niekorzystnych skutków dla rozwoju i funkcjonowania psychospołecznego młodych ludzi wynikających z prezentowania/ angażowania się w przestrzeni wirtualnej w ryzykowane zachowania o charakterze seksualnym. Ponadto do dyskursu zostaną włączone wnioski z badań o zasięgu międzynarodowym prowadzone we wskazanej problematyce. Konkluzją będą stanowiły rekomendacje dla praktyki wychowawczej.

7. Zachowania trudne wołaniem o bliskość - wspomaganie rozwoju dziecka odrzuconego.

Agnieszka Jędrzejowska (Uniwersytet Wrocławski)

Referat dotyczy funkcjonowania dzieci z więzią zdezorganizowaną w pieczy zastępczej i rodzinie adopcyjnej. Celem wystąpienia jest przedstawienie sposobów budowania bliskości z dzieckiem prezentującym objawy reaktywnego zaburzenia więzi (w oparciu o koncepcję duchowej pedagogii bliskości, pedagogiki niedyrektywnej). Metodą badawczą będzie studium kilku przypadków klinicznych dzieci i młodzieży po traumie odrzucenia na podstawie źródeł z zakresu psychologii klinicznej, pedagogiki leczniczej oraz obserwacja uczestnicząca (jestem pedagogiem specjalnym pracującym z dziećmi, z różnych powodów, odrzuconymi). W wynikach przedstawię różne znaczenie podjętego postępowania terapeutycznego dla dalszego rozwoju badanych dzieci. We wnioskach zaprezentuję implikacje praktyczne dla osób towarzyszących dzieciom z zaburzeniami więzi.

8. Rodzice wobec systemu pomocy psychologicznej dla dzieci i młodzieży - od izolacji do współpracy

Agnieszka Barczykowska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

W referacie skoncentruję się na kwestii uwarunkowań udziału rodziców w procesie pomocy psychologiczno-pedagogicznej kierowanej do dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem tych doświadczających zaburzeń zachowania, zagrożonych niedostosowaniem społecznym i już

niedostosowanych. Badania na uwarunkowaniach oddziaływań pomocowych, w tym o charakterze resocjalizacyjnym, wskazują na ważną i pozytywną rolę rodziców. Wnioski z nich płynące nie przekładają się jednak na codzienną praktykę wielu instytucji. W wystąpieniu chciałabym zastanowić się nad przyczynami tego stanu rzeczy oraz wskazać kilka rozwiązań, które pozwalają rodzicom w podmiotowy sposób uczestniczyć w oddziaływaniach kierowanych do ich dzieci.

Sesja warsztatowa I, g. 15:30-17:00

Storytelling and storymaking in Education and therapy.

Mooli Lahad, Israel (in English).

In this workshop will experience the power of a story to address inner questions and at the same time to engage participants with their creativity in the safe zone of distancing and equality.

Workshop will include a short introduction to storytelling as an ancient therapeutic method and then we will explore an old healing story in a method known as "storymaking as a quest".

“The puppets will play that for you”: Puppet Playback theatre for the processing of personal and collective stories

Nira Kaplansky, Israel (in English).

This workshop will invite participants to share personal stories, to be re-played on stage through puppet theatre, giving every storyteller an opportunity to see, understand and even transform the story in order to "heal the memory". The facilitator will also perform on an improvisational basis the stories brought by the audience, and explain the setting and structure of this participative theatre technique.

Przemoc w sytuacji rozpadu rodziny - diagnoza, przejawy, wsparcie psychologiczne

Marta Rutkowska (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Rozwód / rozstanie stanowi jeden z najtrudniejszych kryzysów sytuacyjnych, z którym przychodzi się mierzyć obecnie bardzo wielu osobom. Kryzys ten dotyczy jednocześnie wszystkich członków rodziny i pozostaje w czołówce czynników o najwyższym potencjale stresogennym. Istniejące pomiędzy partnerami konflikty, które poprzedzały rozpad związku stanowią

niezadko „żyzny grunt”, na którym rozwija się przemoc okołorozwodowa, co dodatkowo utrudnia proces adaptacji do zmieniających się warunków życiowych. Jakie formy przybiera przemoc w sytuacji rozpadu rodziny? Jak ją rozpoznać i skutecznie diagnozować oraz wspierać poszczególnych członków rodziny, w tym dzieci? Na te pytania postaramy się znaleźć odpowiedź w trakcie warsztatu. Podczas spotkania zaprezentowane zostaną pomocne narzędzia diagnostyczne (w tym pozostający w opracowaniu inwentarz traumy u dzieci i młodzieży oraz skale obserwacyjne do diagnozy relacji wewnątrzrodzinnych). Poddamy analizie uwarunkowania zjawisk takich jak parentyfikacja, alienacja czy zaburzeń więzi w sytuacji okołorozstaniowej. Przyjrzymy się konsekwencjom rozwojowym tych zjawisk tak w perspektywie krótko jak i długoterminowej oraz możliwościom ich przeciwdziałania poprzez odpowiednie wsparcie psychologiczne.

Profilaktyka e-uzależnień. Od dziecka do nastolatka

Magdalena Rowicka (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Używanie nowych technologii przez dzieci i młodzież ma swoje zalety ale niesie ze sobą także pewne ryzyka. Badania pokazują, że nadużywanie urządzeń ekranowych, zwłaszcza w bardzo młodym wieku (od pierwszego roku życia może prowadzić do gorszego funkcjonowania w obszarze poznawczym, emocjonalnym, społecznym czy fizycznym. Ponadto, nieadaptacyjne granie w gry komputerowe może prowadzić do zaburzenia (opisane w ICD11). Co zatem robić, aby dzieci i nie nadużywały nowych technologii? Odpowiedzią na to pytanie nie powinno być: całkowicie zakazać używania. Odpowiedzią na to pytanie powinno być: wprowadzić pewne zasady. Podczas warsztatu opracujemy wspólnie takie zasady.

Wsparcie pracowników placówki po śmierci samobójczej ucznia – doświadczenie żałoby nieuznanej

Marta A. Sałapata (Uniwersytet Pomorski w Słupsku)

Podczas warsztatu zajmiemy się zagadnieniem faktów i mitów na temat samobójstw dzieci i młodzieży, czynnikami ryzyka oraz etapami kryzysu samobójczego. Wiedza w tym zakresie pełni zarówno funkcję profilaktyczną jak i terapeutyczną, szczególnie w sytuacji, w której u pracowników placówki dotkniętej śmiercią samobójczą ucznia pojawia się szereg pytań, wątpliwości i uczuć wpływających na poczucie własnej wartości, zawodowej skuteczności oraz odpowiedzialności.

Jak pomagać uczniom angażować się w naukę?

Sylwia Gwiazdowska-Stańczak (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Warsztat ma na celu uświadomienie jakie czynniki mają wpływ na angażowanie się w naukę. Osoba prowadząca ma duże doświadczenie w prowadzeniu zajęć zarówno dla dzieci i młodzieży jak i dla nauczycieli. Podczas warsztatu zostanie zaprezentowana też autorska gra przeznaczona dla osób pracujących z uczniami (psychologa szkolnego, wychowawców) której celem jest uświadamianie uczniom co blokuje a co wspiera ich angażowanie się w naukę.

Spektrum autyzmu czy zaburzenia więzi – o diagnozie i wsparciu dzieci w rodzinach adopcyjnych

Izabela Rutkowska (Ośrodek Adopcyjny Towarzystwa Przyjaciół Dzieci)

Podczas warsztatu skupimy się na rozróżnieniu spektrum autyzmu oraz zaburzeń więzi, krótko omówimy wyzwania, jakie napotykają specjaliści diagnozujący dzieci i młodzież wraz z ich rodzinami. Uwzględnimy specyfikę funkcjonowania dzieci przysposobionych, które wnoszą do nowych rodzin historię swoich traum, zwłaszcza relacyjnych. Będziemy uczyć się zadawania pytań i wspólnie poszukamy na nie odpowiedzi. Porozmawiamy o skutecznych metodach wspierania rodziców adopcyjnych w budowaniu więzi z dziećmi oraz

znajdowania zasobów u dzieci, które mimo trudnych doświadczeń dążą do bycia w relacji z dorosłym.

Podczas warsztatu uczestnicy będą mogli na konkretnych przykładach prześledzić jak odpowiednie wsparcie postadopcyjne pomaga rodzicom i dzieciom odnaleźć się w nowej dla nich rzeczywistości oraz jak ważne jest, by osoby udzielające wsparcia miały fachową wiedzę i „otwartą głowę”, pamiętając, że każdy z nas ma swoją niepowtarzalną historię.

Dzień 2

Sesja plenarna, g. 9:00-11:00

Zdrowie dzieci i młodzieży w Polsce na podstawie wyników badań HBSC.

dr Anna Dzielska (Instytut Matki i Dziecka, Warszawa)

„Dziecko jest ojcem człowieka” - o przeszkodach i o znaczeniu reagowania na przemoc wewnątrzrodzinną.

dr Krzysztof Sz wajca (Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków)

Diagnozowanie przemocy i praca z nią nie są proste i intuicyjne. Nie istnieje „syndrom dziecka krzywdzonego”, a szkodliwe następstwa cechują się dużą zmiennością indywidualną. Żaden z objawów nie występuje u większości krzywdzonych dzieci. W praktyce klinicznej częściej niż z ekstremalnie nasilonym znęcaniem się nad dzieckiem czy drastycznymi formami kazirodztwa spotykamy się przemocą niejednoznaczną, „rozmytą”, która nie pozostawia śladów na ciele, a dominuje krzywda emocjonalna. Specjaliści zdrowia psychicznego nie dostrzegają dzieci krzywdzonych, a „widzą” ich zaburzenia psychiczne. Straumatyzowane dzieci obrastają różnymi, cząstkowymi, niewystarczającymi albo wręcz błędnymi diagnozami psychiatrycznymi i nie dostają adekwatnej pomocy. Szczególnie w Polsce, w sytuacji braku agencji ochrony dzieci, kryzysu psychiatrii dziecięco-młodzieżowej, niskiej integracji międzysektorowej (służba zdrowia, sądy, pomoc społeczna itd.). Niedostrzeżona przemoc zwykle pogłębia się i intensyfikuje, a jej następstwa dramatycznie pogarszają jakość życia.

Navigating risk in complex lives: challenging the risky scientific discourse for teen mothers and their children.

Dr. Sarah Bekaert (The Oxford Brookers University, England)

Zdrowie psychiczne niemowląt. Psychoanalityczna Psychoterapia Rodzic-Niemowlę.

dr Lidia Popek (Mazowieckie Centrum Neuropsychiatrii, Józefów)

Zdrowie psychiczne niemowląt i małych dzieci Infant and Early Childhood Mental Health, IECMH jest to rozwijająca się u dziecka od narodzin do ok. 5 roku życia zdolność doświadczania, regulowania i wyrażania emocji, tworzenia bliskich i ufnych relacji z innymi oraz poznawania otoczenia i uczenia w kontekście rodziny, społeczności i kulturowych oczekiwań wobec dziecka. Aktualnie obejmuje również okres prenatalny ze względu na jego związek z problemami klinicznymi występującymi w okresie niemowlęctwa i w późniejszych etapach życia. Diagnozę problemów związanych ze zdrowiem psychicznym dzieci do lat 5 umożliwia: „Klasyfikacja diagnostyczna zaburzeń psychicznych i rozwojowych w okresie niemowlęctwa i wczesnego dzieciństwa DC:0-5”, polskie wydanie 2022 r.

Od 1992 roku istnieje World Association for Infant Mental Health WAIMH Światowe Stowarzyszenie na Rzecz Zdrowia Psychicznego Niemowląt. Głównym celem WAIMH jest promowanie dobrego samopoczucia psychicznego i zdrowego rozwoju niemowląt na całym świecie, z uwzględnieniem różnic kulturowych, regionalnych i środowiskowych, a także generowanie i rozpowszechnianie wiedzy naukowej.

We wrześniu 2023 roku zostało powołane do życia Polskie Stowarzyszenie Zdrowia Psychicznego Niemowląt. Obserwacje prowadzone przez badaczy (lekarzy, psychologów, psychoterapeutów, socjologów) dowodzą, że wczesne wzorce opieki nad dzieckiem są najistotniejsze dla rozwoju człowieka i zostawiają trwałe ślady w psychice oraz wpływają na tworzone w późniejszym okresie relacje. Warunki psychospołeczne we współczesnym świecie prowadzą do wzrostu zaburzeń we wczesnym rodzicielstwie. Rodzice wnoszą do rodzicielstwa nieświadomie, a czasami świadomie własne wspomnienia z dzieciństwa, które uaktywniają się w kontakcie z niemowlęciem. Gdy istnieje ryzyko, że rozwój dziecka zostanie zahamowany przez niekorzystne lub patologiczne czynniki w relacji, rodzinom z małym dzieckiem należy jak najwcześniej zapewnić pełną gamę wsparcia. Dlatego rozwija się Psychoanalytic Parent – Infant Psychotherapy PPIP -

Psychoanalityczna psychoterapia rodzic-niemowlę, której celem jest zmniejszenie cierpienia dziecka i rodziców zarówno obecnie, jak i w perspektywie przyszłości.

Wykład będzie zawierał również informacje na temat PPIP, którą prowadzi od ponad roku zespół psychoterapeutek w Mazowieckim Centrum Neuropsychiatrii PPIP.

Im wcześniej zareagujemy, gdy czujemy trudności w relacji z Niemowlęciem, tym większa szansa na zbudowanie z nim bezpiecznej więzi, która wpłynie na prawidłowy rozwój Dziecka.

Sesje równoległe, g. 11:30-13:00

Sesja V Pozaszkolne formy pomocy psychologicznej wspierające zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży

Moderator: Lidia Zabłocka-Żytka

Zadania związane ze wspieraniem młodzieży w obszarze rozwijania kariery zawodowej po pandemii COVID-19 – wnioski z badań ogólnopolskich.

Lucyna Myszka-Strychalska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Wydział Studiów Edukacyjnych)

Pandemia COVID-19 przyczyniła się do modyfikacji niemalże wszystkich sfer życia człowieka, w tym również obszaru jego kariery zawodowej. Nie ominęły one młodego pokolenia, które uważane jest za jedną z grup wiekowych najbardziej odczuwających jej skutki, jak i również najłatwiej adaptującą się do zmieniających się warunków obecnej rzeczywistości. Celem wystąpienia jest poddanie bliższemu oglądowi przeobrażeń związanych z karierą zawodową młodzieży spowodowanych pandemią COVID-19. Niniejsza analiza zostanie dokonana w oparciu o wyniki dostępnych raportów badawczych oraz eksploracje naukowe przeprowadzone w ramach projektu badawczego realizowanego na Wydziale Studiów Edukacyjnych Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu poświęconego wybranym sferom życia młodzieży akademickiej (relacje koleżeńskie, relacje z partnerami i z rodzicami, kariera zawodowa, życie

wewnętrzne/rozwój duchowy oraz aktywność społeczno-obywatelska) w czasie pandemii COVID-19. Badania zostały przeprowadzone z udziałem studentów i studentek różnych trybów studiów (N=1259) z wykorzystaniem kwestionariusza ankiety internetowej (CAWI). Na ich podstawie zostaną wyszczególnione zadania związane ze wsparciem młodzieży w obszarze rozwijania kariery zawodowej. Wyniki badań pokazują, że młodzież prezentowała zróżnicowany poziom zainteresowania i zaangażowania we własną karierę zawodową w czasie pandemii (np. połowa z badanych osób korzystała z form doskonalenia on-line, 75,0% zrezygnowało z realizacji praktyk zawodowych, 25,0% nie podejmowało żadnych działań na rzecz rozwoju kariery). Uzyskane wyniki mogą być przydatne w tworzeniu programów profilaktycznych z obszaru doradztwa kariery dla młodych ludzi w rzeczywistości (post)pandemicznej.

Wsparcie psychologiczne dzieci młodzieży poprzez edukację dorosłych. Prezentacja materiałów szkoleniowych.

Lidia Zabłocka-Żytka (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

W procesie pomocy dzieciom i młodzieży niezbędne jest zagwarantowanie wsparcia przez osoby dorosłe - od rodziców poprzez nauczycieli po specjalistów zdrowia psychicznego. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną materiały szkoleniowe przygotowane w ramach współpracy międzynarodowej finansowanych z grantów Komisji Europejskiej i pozostające w wolnym dostępie. Celem materiałów jest zwiększenie świadomości, ale i umiejętności osób szkolonych w zakresie m.in. wsparcia dzieci rodziców z doświadczeniem kryzysu zdrowia psychicznego (projekt Camille), ochrony dzieci przed przemocą w rodzinie (projekt ERICA), wsparciem dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (projekt ERASMUS+ I_AM).

Muzykoterapia jako jeden z elementów wsparcia terapeutycznego na Dziennym Oddziale Psychiatrycznym dla Dzieci i Młodzieży.

Katarzyna Średzińska (Mazowieckie Centrum Neuropsychiatrii. Psychiatryczny Rehabilitacyjny Oddział dla Dzieci i Młodzieży w Warszawie)

W wystąpieniu prelegentka omówi, jak wygląda praca muzykoterapeutyczna na jednym z oddziałów psychiatrycznych w oparciu o swoje doświadczenie. Zwróci uwagę na charakter współistnienia tej formy terapeutycznej oraz korzyści wynikające z pracy zespołowej. Omówi, jak przykładowe techniki muzykoterapeutyczne pomagają wspierać dzieci i młodzież.

Człowiek plasterek - czyli opowieść o pomocy na odległość w kryzysie emocjonalnym.

Ewa Bilska (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Telefon wsparcia w kryzysie emocjonalnym 116-1234 powstał z myślą o osobach, które potrzebują wsparcia emocjonalnego w sytuacji kryzysu psychologicznego a z różnych powodów nie mogą skorzystać z pomocy placówek zajmujących się interwencją kryzysową. Bezpłatna pomoc telefoniczna dostępna jest z terenu całego kraju przez 24 godziny na dobę, w dni robocze oraz święta. Osoby korzystające z telefonu zgłaszają się z różnymi problemami, które w ich ocenie są sytuacjami bez wyjścia, w tym z: problemami rodzinnymi, finansowymi, problemami w związkach, z poczuciem braku sensu życia, myślami samobójczymi, odrzuceniem, wykluczeniem społecznym, uzależnieniem, przemocą w rodzinie, zdrowiem psychicznym, depresją. Choć nazwa telefonu sugeruje, że jest to telefon dla osób dorosłych to wątek pomocy dzieciom i młodzieży pojawia się w rozmowach bardzo często. Nastolatki, które potrzebują wsparcia w wielu sytuacjach korzystają z pomocy telefonu dla dorosłych. Czują bowiem, że problemy, o których chcą porozmawiać nie należą już do kategorii problemów dziecięcych. Zdarza się, że w trosce o sytuację dzieci ze specjalistami w telefonie kontaktują się osoby, które chciałyby pomóc znajomym dzieciom w trudnej sytuacji życiowej, np. dzieciom z sąsiedztwa zaniedbywanym przez

rodziców, czy dzieciom doświadczającym przemocy. Czasem potrzebują jedynie informacji o tym jak mogą pomóc a czasem proszą o wezwanie odpowiednich służb czy podjęcie interwencji w trosce o dobro dziecka. O problemach własnych dzieci często chcą z kolei rozmawiać rodzice borykający się z trudnościami wychowawczymi z dorastającymi dziećmi, np. z problemem agresywności, impulsywności, uzależnień, samookaleczeń, depresji, myśli samobójczych, orientacji seksualnej, odrzucenia rówieśniczego, trudności w komunikacji międzypokoleniowej itp. O sytuacji dzieci często rozmawiają również zaniepokojeni dziadkowie, którzy zauważają, że sytuacja okołorozwodowa ich dzieci wpływa negatywnie na wnuki.

Z perspektywy osób dyżurujących w telefonie, pomoc telefoniczna polega przede wszystkim na udzieleniu wsparcia emocjonalnego, wysłuchaniu i uporządkowaniu informacji, przekazaniu własnej wiedzy na poruszany temat, zaplanowaniu działań, przekazaniu adresu placówek wspierających znajdujących się w pobliżu miejsca zamieszkania. Konsultanci z zasady nie dają gotowych rozwiązań, ale mogą podsunąć pomysły, skierować do specjalistów w placówkach, a jeśli trzeba mogą poinformować o trudnej sytuacji odpowiednie służby np. policję w przypadku próby samobójczej klienta. Osoby telefonujące często przyznają, że rozmowa z konsultantem jest pierwszą próbą podzielenia się z drugim człowiekiem przeżywanym dramatem. Czasem nie mają odwagi porozmawiać z kimś twarzą w twarz a czasem po prostu czują się samotni i nie znajdują wokół siebie nikogo, kto mógłby udzielić im wsparcia. Telefon pozostaje wtedy przysłowiową „ostatnią deską ratunku”. Dlatego też najważniejszym celem konsultacji telefonicznych jest danie nadziei na rozwiązanie problemu a także wspólne postawienie choćby małego kroku ku temu rozwiązaniu. Ze względu na dużą liczbę osób pragnących skorzystać z telefonu zazwyczaj są to rozmowy jednorazowe, ale konsultanci w kontakcie z rozmówcami zawsze są uważni, otwarci na ich potrzeby, nie oceniają, nie lekceważą, analizują, pozwalają poczuć się bezpiecznie, ale przede wszystkim MAJĄ CZAS, który w dzisiejszym pędzącym świecie jest niezwykle cennym darem.

Sesja VI Pomoc dzieciom i młodzieży w szkole - część II

Moderator: Maria Weker

Prawa dzieci i młodzieży – pomoc psychologiczno-pedagogiczna a prawo.

Emilia Wojdyła (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, ZSP nr 2 w Warszawie)

Cele: prezentacja prawnych i praktycznych kontekstów wspierania dzieci i młodzieży, poszerzenie wiedzy nauczycieli i specjalistów na temat udzielania dzieciom i młodzieży pomocy psychologiczno - pedagogicznej, zwiększenie świadomości nauczycieli/dyrektorów w zakresie praw dzieci i młodzieży do bieżącego, systematycznego wsparcia ich różnorodnych potrzeb. Zakres tematyczny: 1. Prawa dziecka ramy a/i ramy prawne pomocy - psychologicznej. 2. Prawo w zakresie wspierania dzieci i młodzieży w praktyce szkolnej i przedszkolnej. 3. Różnorodność potrzeb dzieci/uczniów bogactem szkoły/przedszkola i kreatywną inspiracją. 4. Pomoc psychologiczno - pedagogiczna podczas bieżącej pracy z uczniem. 5. Zintegrowane działania nauczycieli i specjalistów warunkiem efektywnego wspierania dzieci i młodzieży. 6. Współpraca nauczycieli i specjalistów w realizacji praw dzieci i młodzieży w zakresie pomocy psychologiczno - pedagogicznej.

Nauczyciel pomagający i wspierający, czyli kompetentny psychopedagog – o potrzebie supervizji nauczycielskich w polskim systemie edukacji.

Bożena Kanclerz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży)

Nauczyciel nie pełni w systemie edukacji tylko funkcji edukatora dzieci i młodzieży. Niezwykle istotnymi funkcjami są te wychowawcze i wspierające uczniów pozostających często w trudnej sytuacji związanej z dorastaniem, funkcjonowaniem w grupie rówieśniczej czy w sytuacji rodzinnej. Studia wyższe są o pierwszym etapie edukacji nauczycieli. Dopiero w praktyce nauczyciel doświadcza wielości sytuacji związanych z procesem edukacji i wychowania.

Początkujący nauczyciele posiadają mentora – w sensie formalnym, jednak dalsza droga zawodowa może wiązać się z osamotnieniem i brakiem wsparcia. Jednocześnie badania nad kompetencjami emocjonalno-społecznymi nauczycieli (M. Piorunek) oraz badania dotyczące wypalenia zawodowego (H. Sęk, B. Śliwerski, A. Bańka) pokazują wielość i złożoność problemów z jakimi borykają się nauczyciele podczas pracy zawodowej. W związku z zarysowanym kontekstem interesujące poznawczo wydaje się modelowanie superwizji na grunt pracy nauczycieli w kontekście rozwoju ich kompetencji psychopedagogicznych w pracy z dziećmi i młodzieżą. Celem wystąpienia będzie ukazanie modelu superwizji jako narzędzia budowania kompetencji psychopedagogicznych nauczycieli i ich wspierania w pracy z dziećmi i młodzieżą. Nawiązując do psychoterapii i pracy socjalnej przedstawione zostaną modelowe założenia superwizji nauczycielskiej oraz wstępne założenia badań własnych z tego zakresu.

Aktywizacja sprawności okoruchowej dzieci w kontekście nadmiernej ekspozycji cyfrowej.

Maria Weker (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Badania podłużne i korelacyjne z udziałem dzieci i młodzieży wskazują, że występuje istotny związek między przetwarzaniem informacji wzrokowych i sprawności okoruchowej a poziomem opanowania wiedzy z zakresu nauk ścisłych i przyrodniczych, opanowaniem umiejętności grafomotorycznych związanych z pisanem i czytaniem oraz umiejętnościami matematycznymi i muzycznymi. Jednocześnie wiele badań potwierdza zmiany funkcjonowania wzrokoprzestrzennego dzieci, które są spowodowane nadużywaniem urządzeń mobilnych w okresie rozwojowym. Szczególnie istotny dla procesu edukacyjnego i tempa przyswajania wiedzy wydaje się wpływ wczesnej i intensywnej cyfrowej ekspozycji*. Zrozumienie tego związku może mieć znaczenie dla projektowania programów nauczania i wczesnego wspierania rozwoju. Aby umożliwić równoważenie wpływu cyfrowej ekspozycji na aktywność okoruchową zaprojektowano program aktywizujący skoncentrowany na oczach i wzroku, przeznaczony dla dzieci w wieku 6-10 lat. Program obejmuje 10

ćwiczeń, które są wykonywane razem z nauczycielem lub opiekunem przez tydzień. Następnie są przez kolejne dwa tygodnie wykonywane pod kontrolą rodziców/opiekunów samodzielnie przez dziecko wyposażone w "ulotkę aktywizującą" (zawierającą instrukcje oraz miejsce na odznaczanie wykonanych ćwiczeń). W wystąpieniu zostaną przedstawione wnioski i efekty wynikające z zastosowania tego programu w grupie dzieci w wieku 6-10 lat (n=50; czas trwania programu marzec-czerwiec 2023). *termin „cyfrowa ekspozycja” wprowadzono dla określenia wszelkiego rodzaju kontaktu oraz używania urządzeń i kanałów cyfrowych (smartfonów, tabletów, komputerów/laptopów, telewizji/konsoli, ekranów itp.) w celu korzystania z programów /filmów /gier /aplikacji /streamów/Internetu itp.

Innowacja w edukacji zaprojektowana dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w celu wsparcia powrotu do nauki stacjonarnej po nauce zdalnej spowodowanej COVID-19.

Anna Prusik, Roman Sokulski (Olsztyńska Szkoła Wyższa)

W roku szkolnym 2021/2022 przeprowadzono projekt badawczy Olsztyńskiej Szkoły Wyższej z Zespołem Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie.

Projekt skierowano do uczniów klas trzecich Technikum nr 5 oraz Branżowej Szkoły I stopnia nr 5 w Zespole Szkół Gastronomiczno-Spożywczych w Olsztynie, którzy objęci byli pomocą psychologiczno-pedagogiczną ze względu na orzeczenia i opinie z poradni psychologiczno-pedagogicznej. W badaniu wzięło udział 16 dziewcząt i 8 chłopców (w wieku między 17 a 20 lat).

Celem badania było określenie motywacji wewnętrznej w mieszanym modelu nauczania (stacjonarnym i zdalnym). Wszystkie zadania i materiały omawiane w trakcie kształcenia stacjonarnego w ramach przedmiotu język polski dostępne były dla uczniów ze specjalnymi potrzebami w utworzonych dla potrzeb innowacji zespołach klasowych na szkolnej platformie MS Teams. Uczniowie mogli zdecydować, czy chcą realizować treści programowe zdalnie czy stacjonarnie.

W badaniu posłużono się metodami jakościowymi i ilościowymi - Creswell, J. & Plano Clark, V. (2007)

W celu zebrania materiału badawczego przeprowadzono:

1. Analizę wyników nauczania języka polskiego.
2. Ankietę dotyczącą ogólnego samopoczucia GHQ-12 - Hankins, 2008; Tomás et al., (2017).
3. Kwestionariusz mierzący skalę motywacji do nauki języka polskiego w oparciu o koncepcję Self-Determination Theory - Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017)
4. Wywiady indywidualne z wybranymi rodzicami i uczniami.

Wnioski końcowe:

Na bieżąco rozmawiano z ucznia i uwzględniano ich zdanie w organizacji oferowanego im wsparcia. Po semestrze przeprowadzono też rozmowy z wybranymi czterema rodzicami, w celu poznania sugestii dotyczących oferowanej ich dzieciom formy wsparcia. Odczucia rodziców i uczniów potwierdziły się w niższych wskaźnikach motywacji zewnętrznej i amotywacji (czyli negatywnej motywacji) oraz wyższym wskaźniku motywacji wewnętrznej.

Sesja VII Problemy zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży

Moderator: Irena Jelonkiewicz-Sterianos

Kiedy niemowlę przyprowadza rodzinę do psychoterapii? Relacyjna trauma niemowlęcia i jej znaczenie.

Elżbieta Smoleń (Centrum Małego Dziecka i Rodziny, Środowiskowe Centrum Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży EZRA UKSW w Warszawie)

Pojawienie się niemowlęcia jest związane z kryzysem w życiu każdej rodziny. To jest szczególny moment, w którym para przekształca się w rodzinę, a obecność silnych, pierwotnych stanów i emocji dziecka przywołuje w rodzicach pamięć ich doświadczeń i uczuć związanych z zależnością i opieką, gdy sami byli dziećmi swoich rodziców. Jeśli wczesne doświadczenia rodziców były naznaczone traumą, która jest nieprzepracowana, będą oni przekazywać elementy tej traumy w relacji ze swoim nowonarodzonym dzieckiem. Niemowlę poprzez objawy z ciała i zmiany w zachowaniu sygnalizuje, że dzieje się z nim coś, co

jest wyrazem kryzysu obecnego w całej rodzinie. Pomocą jest psychoterapia psychoanalityczna dla rodziców z niemowlętami.

Martwienie się a strategie radzenia sobie ze stresem u młodzieży.

Mediacyjna rola prężności psychicznej.

Elżbieta Talik (Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II)

Celem podjętych badań było ustalenie mediacyjnej roli prężności psychicznej w relacji między martwieniem się a strategiami radzenia sobie ze stresem u młodzieży. Metoda Przebadano 404 osoby w wieku 15–20 lat ($M = 18,23$; $SD = 1,29$). Do oceny martwienia się wykorzystano Kwestionariusz martwienia się (PSWQ-C) Chorpity, do pomiaru prężności psychicznej Skalę pomiaru prężności (SPP-18) Ogińskiej-Bulik i Juczyńskiego, a radzenie sobie ze stresem oceniono za pomocą skali „Jak sobie radzisz?” (JSR) Juczyńskiego i Ogińskiej-Bulik. Wyniki Uzyskane wyniki wskazują, że prężność jest istotnym mediatorem w relacji między martwieniem się a strategiami radzenia sobie ze stresem, przy czym w odniesieniu do strategii Aktywnego radzenia sobie i Poszukiwania wsparcia społecznego mediacja ma charakter supresji, natomiast w relacji ze strategią Koncentracji na emocjach występuje mediacja częściowa. Konkluzja Prężność psychiczna mediuje zależność między martwieniem się a radzeniem sobie ze stresem, przy czym charakter tej mediacji jest złożony i zróżnicowany w odniesieniu do różnych strategii zaradczych.

Charakterystyka oraz specyfika pracy z nastolatkiem w spektrum autyzmu z objawami depresji.

Agnieszka Siedler, Edyta Idczak-Paceś (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Podczas referatu zostaną omówione badania dotyczące środowiskowych uwarunkowań zaburzeń depresyjnych u nastolatków ze spektrum autyzmu (wyniki w trakcie opracowania) oraz doświadczenia kliniczne dotyczące diagnostyki oraz wsparcia w przypadku zaburzeń depresyjnych u nastolatków ze spektrum autyzmu.

Narcyzm wrażliwy w relacji ojca z synem

Marta Bodecka-Zych (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

„Żyjemy w kulturze narcyzmu” – tego typu stwierdzenia możemy znaleźć ostatnimi czasy, zarówno w literaturze popularnonaukowej jak i naukowej. Pojęcie narcyzmu funkcjonuje obecnie zarówno jako konstrukt kliniczny, jak i cecha osobowości. Powszechnie wyróżnia się dwa główne podtypy narcyzmu: wrażliwy i wielkościowy. Narcyzm wrażliwy wiąże się z neurotycznością, wstydem, nadwrażliwością na odrzucenie i krytykę, narcyzm wielkościowy z kolei jest bardziej związany z ekstrawersją, poczuciem wielkościowości i dominacją. Chociaż oba typy narcyzmu mogą prowadzić do agresywnych zachowań interpersonalnych, tylko narcyzm wrażliwy jest powiązany z wrogim stylem atrybucyjnym. Osoby z podwyższonym poziomem narcyzmu wrażliwego "zakładają najgorsze" i postrzegają niejednoznaczne zachowania innych osób jako celowe i wrogie. Ostatnie badania pokazują, że cecha narcyzmu wrażliwego ma znaczenie dla relacji rodzicielskiej, podwyższony poziom narcyzmu wrażliwego u ojców przekłada się na styl atrybucyjny ich synów. Niewiele jednak wiadomo na temat tego, jakimi rodzicami są osoby z podwyższonym poziomem narcyzmu wrażliwego. Dlatego też, celem obecnego badania było sprawdzenie, czy istnieje związek pomiędzy narcyzmem wrażliwym ojca i jego postawami rodzicielskimi postrzeganymi przez syna. Wyniki badania potwierdzają znaczenie cechy narcyzmu wrażliwego w relacji ojca z synem. Wyjaśnienia teoretyczne i implikacje praktyczne zostaną omówione między innymi w kontekście teorii mentalizacji.

Sesja VIII Pomoc dzieciom i młodzieży w kontekście żałoby i konfrontacji ze śmiercią

Moderator: Marcin Sękowski

Kryzys związany z opuszczeniem i żałobą.

Magdalena Kruk-Rogucka (Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie)

Celem referatu jest przybliżenie doświadczenia utraty głównych opiekunów dzieci na skutek żałoby lub opuszczenia, jego specyfiki ze względu na różne okresy rozwojowe. Przedstawione zostaną także możliwe formy wspierania najmłodszych pacjentów w przejściu przez ten proces z uwzględnieniem stałej lub czasowej utraty rodziców. Temat przemijania i utraty wydaje się być istotnym wydarzeniem, niemożliwym do zaplanowania i zdarza się, że zarówno opiekunowie dzieci, jak i specjaliści pracujący z dziećmi nie doceniają znaczenia przeżycia żałoby u dzieci, co może prowadzić do jej zatrzymania i pojawienia się objawów zastępczych.

Wsparcie młodzieży szkolnej po śmierci samobójczej ucznia z perspektywy pedagogiki i psychotraumatologii.

Marta Anna Sałapata (Uniwersytet Pomorski w Słupsku)

Podczas wystąpienia poruszone zostaną zagadnienia takie jak: fakty i mity na temat samobójstw ze szczególnym uwzględnieniem efektu Wertera i efektu Papageno, etiologia zachowań samobójczych wśród dzieci i młodzieży, wsparcie rówieśnicze jako zadanie ale i obciążenie oraz żałoba i sposoby wsparcia dzieci i młodzieży po śmierci samobójczej ucznia.

Możliwości wsparcia rodzin z dziećmi w procesie przygotowania do śmierci bliskiej osoby.

Urszula Tokarczyk-Bar (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

Wiele osób myśląc o swojej śmierci wskazuje dom jako miejsce, w którym chciałyby zakończyć swoje życie. Życzenie to niejednokrotnie intensyfikuje się podczas procesu leczenia, gdy chorzy doświadczają różnorodnych trudności w placówkach medycznych, gdy przez miesiące a nawet lata czują się pozbawieni prywatności, decyzyjności, intymności i sprawstwa. Medykalizacja zdrowia, a szczególnie choroby skutkuje stale zwiększającym się odsetkiem zgonów w szpitalach, hospicjach i zakładach opiekuńczych. Rodziny zazwyczaj niewiele wiedzą o procesie umierania, nie wiedzą gdzie szukać wsparcia, a w chwilach gdy chory wchodzi w fazę terminalną zamiast dążyć do zapewnienia optymalnego wsparcia w domu, zabiegają o umieszczenie chorego w specjalistycznej placówce. Działania takie mają wiele przyczyn, zaczynając od braku doświadczenia i wiedzy, uzasadnionego lęku przed samym procesem agonalnym, poczucia bezradności, przez brak możliwości finansowych, organizacyjnych, aż po istotne pytanie jak zniosą to inni domownicy, szczególnie jeśli w rodzinie są dzieci.

We wszystkich powyższych dylematach rozwiązania przynosi edukacja tanatologiczna, którą niestety przez pokolenia zaniedbywano zarówno w polskich szkołach, rodzinach, a nawet niejednokrotnie w instytucjach religijnych. Jak zatem powinna ona przebiegać w ujęciu systemowym i długofalowym? A jak wtedy, gdy kilkupokoleniowe zaniedbania uniemożliwiają umierającemu człowiekowi realizację jego życzenia dotyczącego śmierci we własnym domu. Jaka może być wtedy rola nauczycieli, wychowawców, terapeutów, duchownych, pracowników hospicjów, towarzyszy w żałobie i samych członków rodziny? Jaka literaturę wskazywać i jakie wsparcie oferować? Jak pracować z rodziną, która spodziewa się pożegnania, szczególnie, gdy umierającym jest rodzic, brat lub siostra? To ważne pytania, na które warto wskazywać wieloparadygmatyczne odpowiedzi. Nie każdy musi z nich skorzystać, ale dobrze, by każdy wiedział gdzie tych odpowiedzi może poszukiwać i do kogo się zwrócić, gdy przychodzi TEN czas.

Jak rozmawiać z dziećmi o umieraniu i śmierci? Wskazówki dla praktyków.

Aleksandra Kurowska-Susdorf (Akademia Marynarki Wojennej im. Bohaterów Westerplatte)

Dziecko nosi w sobie naturalne zainteresowania śmiercią, które nie może być lekceważone w procesie szeroko rozumianej komunikacji, zwłaszcza w kontekście oferowania pomocy pedagogiczno-psychologicznej. Dziecięce rozumienie śmierci jest wielokontekstowe. Przejawia się nie tylko w mowie, lecz - jak postulował Loris Malaguzzi - poprzez „sto innych sposobów wyrazu”. Subkomponenty śmierci takie jak nieodwracalność czy niefunkcjonalność stanowią wyzwanie dla poznawczych i emocjonalnych zasobów dziecka, czemu niekiedy wyjść naprzeciw muszą rodzice i opiekunowie, ale również służba zdrowia, nauczyciele i profesjonaliści z zakresu udzielania pomocy pedagogiczno-psychologicznej dzieciom i młodzieży. Na podstawie doświadczeń zawodowych prelegentki i wyników jej badań, w referacie poruszone zostaną zagadnienia możliwości rozumienia przez dzieci i młodzież zagadnień związanych ze śmiercią, umieraniem i żałobą. Zagadnienia te mają implikacje praktyczne, m.in. dla komunikowania dziecku o czyjejś śmierci, czy o zadaniach związanych z żałobą.

Sesja warsztatowa II, g. 15:30-17:00

Podejście skoncentrowane na rozwiązaniach w pracy z dziećmi po doświadczeniach traumatycznych

Marta Piegat-Kaczmarczyk (Pracownia Terapii i Psychoedukacji)

Coraz częściej grupą, do której kierujemy wsparcie psychologiczne są dzieci z doświadczeniem przymusowej migracji. Aby w jak najlepszy sposób wspierać je w radzeniu sobie ze skutkami traumy, migracji i wzmacniać w funkcjonowaniu w nowym środowisku potrzebujemy wzmacniających i skutecznych narzędzi. Podczas tego warsztatu przedstawię podejście skoncentrowane na zasobach, które od wielu lat pomaga mi skutecznie pracować z tą grupą. Zakres merytoryczny: • Podstawowe założenia i metody terapii skoncentrowanej na rozwiązaniach- TSR • Podstawowe metody w TSR. • Czynniki wpływające na funkcjonowanie dziecka z doświadczeniem przymusowej migracji • Reakcje na doświadczenie traumy: poziom fizjologiczny, emocjonalny, poznawczy i społeczny • Diagnoza skoncentrowana na zasobach, a nie deficytach • Metody i narzędzia wsparcia skoncentrowane na zasobach • Karty umiejętności - diagnoza i wzmacnianie zasobów wewnętrznych • Mapa ciała- diagnoza i wsparcie procesów regulacji fizjologicznej i emocjonalnej • Linia życia- diagnoza i wsparcie procesów radzenia sobie z trudnościami Szkolenie dla osób pracujących z dziećmi w wieku szkolnym i licealnym.

Powrót dziecka po oparzeniu do klasy.

Jolanta Golianek (Fundacja Poparzeni)

Podczas warsztatu, przedstawię materiały i narzędzia, jak się przygotować się do przyjęcia dziecka w klasie; jak przygotować dzieci w klasie na przyjęcie kolegi/koleżanki; przedstawię metodę KROKI a także, jak zorganizować dzień integracyjny i czego unikać w trakcie dnia integracyjnego a także, przekażę, jak nauczyciel może się przygotować do lekcji, gdzie w klasie znajduje się dziecko po oparzeniu. Przedstawię także, z czym dziecko zmierza się na co dzień pod względem emocjonalnym i fizycznym.

Plastelina w działaniach pomocniczych

Maria Aleksandrowicz (Uniwersytet Pomorski w Słupsku)

Cel warsztatu: prezentacja autorskiego programu „Plastelinografia dla dużych i małych”, skierowanego na rozwój motoryki małej i kreatywności. Uczestnicy zdobędą wiedzę o teoretycznych założeniach programu oraz umiejętności niezbędne dla realizacji ćwiczeń plastycznych.

Technologia VR (wirtualnej rzeczywistości) w pracy terapeutycznej z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Wojciech Kreft, Jakub Kreft (Unicorn VR World)

Prezentacja wyników badań oraz efektów pracy terapeutów stosujących VR w pracy z dziećmi SPE. Wypróbuj w praktyce jak działa najbardziej obiecujące narzędzie pracy - wciągająca terapia poprzez zabawę, wykorzystującą technologię wirtualnej rzeczywistości.